

PASTÝŘSKÝ LIST ČESKÝCH A MORAVSKÝCH BISKUPŮ K ROMSKÉ OTÁZCE

Milé sestry a milí bratři v Kristu,

obracíme se na vás v mimořádné záležitosti, která je výzvou pro naše svědomí. Je mnoho zla kolem nás a mlčení někdy znamená souhlas se zlem.

Po staletí žijí mezi námi svým svérázným způsobem občané romského původu a jazyka. Za vlády nacistů byli fyzicky likvidováni, za komunistů necitlivě „civilizováni“. Po osmi letech demokratické vlády od nás utíkají do ciziny, kde, jak doufají, nebudou považováni za nižší rasu, ponižováni a ohrožováni na životě. Nejsou to jen jejich pocity. Došlo k množství násilných útoků a k desítkám vražd.

Tato až krvavě vyhocená situace se týká nás nejen jako občanů spoluodpovědných za veřejný život, ale i jako křesťanů. Stojíme před stejnou volbou jako v biblickém podobenství: Samaritán na jedné straně nebo kněz a levita na straně druhé.

Příčina obecně rozšířené nedůvěry, strachu a cizoty vůči Romům je, částečně a nechtěně, v nich samých. Nejenže jsou nejpočetnější menšinou, která stále roste, ale jsou jiní, nezapadají do stylu našeho života. S označením „cikán“ je odedávna spojována představa lháře, zloděje, výtržníka, rváče. Pravda je to jen zčásti a bude třeba poctivě zjistit, proč je romský podíl na rozbujelem poli zločinu u nás vyšší a oč je na druhé straně z hlediska způsobených škod naopak nižší. Asi před tisíci lety Romové emigrovali z Indie a putovali po Evropě, trpěni, přijímání i vyhánění. My sami jsme ostatně poznamenáni půlstoletím útlaku a máme ještě co uzdravovat na duši národa.

Že jsou Romové zásadně schopni zařadit se do našeho dneška, o tom svědčí ti z nich, kteří dosáhli vyššího i vysokoškolského vzdělání. Například v oblasti, která je jejich bytostně citovostí nejvlastnější, totiž v hudbě a umění, mají právo být bráni velmi vážně mezi jinými kulturami. Potřebují však překonat propast, která je dělí od dnešního vzdělanostního a sociálního standardu. Pro moderní svět je naopak až zahanbující jejich mnohdy silný rodinný cit, úcta k rodičům a láska k dětem. Mají ostatně právo žít ve vlastní duchovní kultuře stejně jako my.

Od poloviny našeho století se civilizace vzešlá z křesťanských kořenů snaží prosadit všelidské bratrství pomocí Charty lidských práv, mezinárodních dohod, státních zákonů a různých aktivit. I papežové potvrzují, že je to plně v souladu s vírou a mravním zákonem. Už Starý zákon přikazuje Izraelitům přátelský postoj vůči jiným na jejich území: neutlačovat je a chránit jejich práva. Evangelium pak stanoví radikální rovnost všech lidí, dětí jednoho Otce. Láska k vlastnímu národu je přirozená a plodná, pokud se nestane fanatickým nacionalismem a nenávisťným rasismem.

Sami jsme zažili, co to je být méněcennou rasou, jako Češi pod vládou nacistů, kteří nás hodlali vyhnat, a jako věřící pod komunisty, jejichž ateistické nenávisti jsme museli čelit. A teď z naší svobodné země utíkají Romové, protože jsou našimi rasisty ponižováni, ohrožováni a zabíjeni. A to ve státě s tak výraznou humanistickou a demokratickou tradicí!

Co teď od církve právem čeká svět, naše svědomí a hlavně Bůh? Na volání topící se romské ženy odpověděla bez váhání statečná novinářka, jejíž jméno nesmí být zapomenuto. Výjimečné a přitom tak samozřejmé hrdinství je vrcholný vzor praktického uskutečňování lásky k bližním a výzva k otevření očí pro nouzi druhých. Lhostejnost je v takových situacích tichou podporou

zločinců a účastí na jejich činech. Ježíš nám v evangeliu říká, že co dobrého jsme odmítli učinit jednomu z jeho nejmenších bratří, odmítli jsme učinit jemu. Na rozdíl od Kaina víme, že **jsme** strážci svého bratra, každého lidského tvora. Denně si přece v modlitbě připomínáme, že Bůh je Otec nejen náš, ale stejně i všech našich lidských sester a bratří.

I naší netečností je často udržována propast mezi naším národem a Romy, a proto musíme stavět mosty. Je to možné, jak ukazuje blahoslavený romský mučedník Cefferino Jiménez Malla popravený ve Španělsku roku 1936 během občanské války za obranu napadeného kněze. Na jeho beatifikaci se loni 4. května sjeli do Říma Romové z celého světa.

V postní době slyšíme výzvu: „Obráťte se a věřte evangeliu!“ Obrátit se znamená změnit smýšlení, obnovit svěžest lásky, aby byla pohotová k činům. Nezní-li tímto tónem naše srdce, pak zbytečně rozhoupáváme kostelní zvony k Boží oslavě.

Pokud jde o činy, je očividně potřebné ujmout se lidí s jinou barvou pleti, našich i cizinců, přinejmenším tak, že přivoláme pomoc proti útočníkům. Ale jde hlavně o zásadnější pomoc: aby Romové a ostatní naši odlišní bližní věděli, že nejsou opuštěni. Že věřící žijící po celém našem území i církve jako celek stojí rozhodně při nich. Mnozí z nich si dosud uchovávají svou osobitou víru v Boha a důvěru v církve. Jsme dlužní také naší společnosti pomoc při zařazování Romů do plného občanského společenství, zvláště když teď stojíme na prahu Evropy.

Čeští katolíci i jiní křesťané a občané už vyvinuli některé modely dobrého působení v tom směru. Je dobré o nich vědět a inspirovat se jimi. Čím více ostrůvků dobrého soužití s nimi vytvoříme všude, kde žijeme, tím spíše se budou měnit oni i veřejné mínění. Bez zázemí v občanech se neobejde ani státní správa. Na okraj společnosti se místo takzvaných „barevných“ musejí dostat brutální fanatikové. Velmi důležitá je v této souvislosti výchova mládeže proti každému násilí.

„Nemilujte jen slovem a jazykem, ale činem, doopravdy!“ Těmito slovy buší svatý Jan ve svém prvním listu do svědomí nám všem. Protože chceme a můžeme spojenými silami vzít na sebe tento úkol, žádáme vaše kněze i vás, drazí věřící, o sdělení zkušeností, kladných i záporných, na adresu Komise pro Romy při České biskupské konferenci. Aby náš velký záměr neztroskotal na neznalosti té složité problematiky a na horlivosti ne dost citlivé, je nutné postupovat uvážlivě a vypracovat potřebná poučení.

Vyprošujeme příslušné dary Ducha lásky všem nám

vaši biskupové

Miloslav kardinál Vlk, arcibiskup pražský

Mons. Jan Graubner, arcibiskup olomoucký

Mons. Karel Otčenášek, biskup královéhradecký

Mons. Antonín Liška, biskup českobudějovický

Mons. Josef Koukl, biskup litoměřický

Mons. Vojtěch Cikrle, biskup brněnský

Mons. František Radkovský, biskup plzeňský

Mons. František Lobkowitz, biskup ostravsko-opavský

Mons. Ivan Ljavinec, biskup, apoštolský exarcha řeckokatolické církve

Mons. Jaroslav Škarvada, pomocný biskup pražský

Mons. Josef Hrdlička, pomocný biskup olomoucký

Mons. Josef Kajnek, pomocný biskup královéhradecký

Mons. Jiří Paďour, pomocný biskup pražský

Mons. Václav Malý, pomocný biskup pražský